

ЦИФРОВА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ

DIGITAL FINANCIAL LITERACY: CONCEPTUAL FRAMEWORK AND PRACTICAL SIGNIFICANCE FOR FINANCIAL MANAGEMENT

У статті розкрито концептуальні засади та практичне значення цифрової фінансової грамотності в умовах трансформації світової економіки. Підкреслено роль фінансової освіти як чинника забезпечення добробуту громадян та організації ефективної діяльності підприємств, зростання фінансової інклюзії та захисту від кризових явищ. Визначено відмінність між традиційною та цифровою фінансовою грамотністю, що базується на поєднанні фінансових знань, цифрових компетентностей і навичок кібербезпеки. Доведено, що цифрова фінансова грамотність сприяє ефективному використанню сучасних фінансових інструментів, мінімізації ризиків, протидії шахрайству й підвищенню рівня економічної активності. Обґрунтовано її значення як ключової компетентності XXI століття, необхідної для забезпечення фінансової стійкості та економічної безпеки на мікро- та макрорівнях.

Ключові слова: цифрова фінансова грамотність, фінансова інклюзія, кібербезпека, управління особистими фінансами, економічна безпека.

The purpose of this article is to examine the conceptual foundations and practical significance of digital financial literacy in the context of global economic transformation and rapid digitalization of financial markets. The relevance of the study arises from the increasing complexity of financial products, the expansion of fintech services, and the growing risks of fraud and data misuse, which make the acquisition of digital financial competencies essential for individuals, households, and entrepreneurs. Methodologically, the research is based on comparative analysis, synthesis of international and national approaches, and the systematization of definitions proposed by institutions such as the World Bank, OECD, and the European Commission. The study also applies structural-functional analysis to identify the interrelation between financial knowledge, digital skills, and cybersecurity awareness. The results of the research reveal the distinction between traditional and digital financial literacy, emphasizing that the latter combines financial knowledge with digital competence and the ability to manage risks in cyberspace. It is demonstrated that digital financial literacy promotes financial inclusion, increases resilience during crises, supports informed decision-making, and enhances economic activity at both micro- and macro-levels. Furthermore, it enables entrepreneurs to optimize financial strategies and adapt to competitive digital markets. The practical value of the article lies in substantiating digital financial literacy as a key competence of the twenty-first century, which should be integrated into national education systems, financial strategies, and public policies. Strengthening digital financial literacy is crucial for improving personal financial security, fostering responsible financial behaviour, and ensuring sustainable economic development in a digitalized society. Particular attention is paid to the role of digital financial literacy in reducing information inequality by expanding access to innovative financial services. The study highlights that without the systematic development of these competencies, societies risk facing deepening financial isolation and vulnerability in the digital economy.

Key words: digital financial literacy, financial inclusion, cybersecurity, personal finance management, economic security.

УДК 336.7:004

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.19-41>

Мирончук В.М.¹

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Вінницький навчально-науковий
інститут економіки
Західноукраїнського національного
університету

Myronchuk Viktoriia

Vinnitsia Educational and Research
Institute of Economics,
West Ukrainian National University

Постановка проблеми. У сучасному світі фінансовий сектор зазнає стрімких змін під впливом цифрових технологій, зокрема фінтех – фінансові інновації, що охоплюють онлайн-банкінг, електронні платежі, криптовалюти, блокчейн, мобільні гаманці тощо. Ці трансформації відкривають нові можливості для зручного управління фінансами, але водночас несуть нові ризики: зростання кіберзагроз, шахрайства, безконтрольного кредитування та низької поінформованості користувачів щодо цифрових фінансових інновацій.

На цьому тлі цифрова фінансова грамотність стає критично важливою навичкою не лише для фінансової безпеки громадян та підприємств, а й для загальної фінансової стійкості суспільства. Вона дозволяє усвідомлено використовувати цифрові фінансові інструменти, оцінювати ризики,

приймати раціональні рішення та захищати себе в онлайн-середовищі.

Особливо актуальною ця тема є для України, де цифровізація фінансових послуг активно розвивається, а значна частина населення все ще не володіє належним рівнем фінансової чи цифрової обізнаності. Удосконалення цифрової фінансової грамотності є запорукою соціальної інклюзії, економічної безпеки та стійкого розвитку в умовах цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних науковців, які зосереджують свою увагу на дослідженні питань цифрової фінансової грамотності доцільно виокремити праці таких авторів: дослідження з точки зору орієнтація на інтеграцію знань і практичних навичок Д. Мур [4], С. Хастон [9], С. Юрій, Т. Кізіма [11], Т. Смовженко, А. Кузнецова [12]; з точки зору орієнтації на

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1720-4558>

прийняття обґрунтованих фінансових рішень і оцінку складних інструментів Л. Мандел [5], М. Вачіра, Е. Кіхіу [10]; з точки зору орієнтації на базові економічні знання та інвестиційні рішення А. Лусарді, О. Мітчел [6], Л. Сервон, Р. Кестнер [8]; з точки зору орієнтації на управління боргом і кредитними операціями А. Лусарді, П. Туфано [7].

Їхні роботи охоплюють широкий спектр аспектів, пов'язаних із застосуванні знань з цифрової фінансової грамотності у практиці, а не лише на теоретичному рівні володіння інформацією; роллю фінансової грамотності у кризових ситуаціях; в освітньому аспекті, базових знаннях і раціональному фінансовому плануванні; через здатність розумно використовувати кредитні інструменти.

Постановка завдання. Метою статті є виокремлення основних концептуальних засад цифрової фінансової грамотності та її практичного значення в умовах цифровізації суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість фінансової грамотності в даний час є беззаперечною, враховуючи динамічні тенденції розвитку біфуркаційних процесів, що примушують світову економіку пристосовуватись до флуктуацій й невизначеності, які супроводжуються прискореним виникненням кризових явищ.

Крім соціально-орієнтованої освітньої функції фінансової грамотності, що спонукає до активізації управління особистими фінансами, суттєве збільшення кількості різноманітних фінансових продуктів на ринку, що мають складну концептуальну основу, також потребують від пересічного споживача базових знань у фінансовій сфері, для можливості формування свідомої позиції щодо ефективності їх використання.

Актуальність набуття фінансової грамотності населенням в останні роки, крім іншого, підкреслюється поступовим зміщенням обов'язків держави щодо пенсійного забезпечення громадян у бік самофінансування, через механізм обов'язкової та добровільної накопичувальної систем.

Слід відмітити, що рівень економічного розвитку країни та її доходу визначають основний вектор реалізації заходів з підвищення фінансової грамотності. Так, країни з високим рівнем доходу на душу населення розглядають фінансову грамотність як елемент інформаційної обізнаності, з метою забезпечення захисту прав споживачів. В свою чергу, в країнах з низьким рівнем доходу роль фінансової грамотності полягає у збільшенні доступу до фінансових послуг та можливості отримання знань для проведення підприємницької діяльності, що передбачає отримання управлінських компетентностей.

Саме тому, в останні роки спостерігається зростання комплексних національних та загальносвітових ініціатив і програм з підвищення фінансової

грамотності населення, що фінансуються Світовим банком та іншими донорами.

Що стосується виникнення поняття фінансової грамотності, то тут слід відмітити, що етимологія цього терміну частково розкриває його генезис, адже поєднує у собі латинське слово *financia* – «дохід», «гроші» або «платіж» (яке вперше почало використовуватись у середньовічній Європі для позначення процесу грошових державних надходжень та платежів) та «грамотність» (що має давньослов'янське походження і означає письмо, знання письма, а в сучасному розумінні – певну обізнаність в обраній сфері). Таким чином, етимологічно «фінансова грамотність» – це здатність свідомо і раціонально поводитись з грошима та їх еквівалентами.

Історія виникнення поняття фінансової грамотності починається наприкінці ХХ століття і пов'язана з ускладненням процесів функціонування фінансового ринку, динамічного зростання кількості фінансових інструментів та необхідності самостійного прийняття фінансових рішень окремо взятою особою. Спочатку трактування терміну було пов'язане виключно з управлінням грошима. Однак, протягом декількох десятиліть концепція фінансової грамотності зазнала еволюційних змін, що розширило її до необхідності розуміння індивідом базових фінансових концепцій та термінології, вмінням планувати особистий бюджет, при паралельному формуванні заощаджень, здійсненні інвестиційної діяльності та уникненні/мінімізації боргових зобов'язань.

Не дивлячись на зростаючу популяризацію фінансової освіти, визначення терміну фінансової грамотності не набуло однозначності. Так, організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД) визначає фінансову грамотність через призму поєднання знань, практичних навичок та поведінки, що є необхідною для прийняття правильних фінансових рішень з метою досягнення власного добробуту. Запропоноване визначення виокремлює не тільки наявність знань у фінансовій сфері, але підкреслює необхідність регуляції поведінкових аспектів індивідуума, при здійсненні тих чи інших фінансових операцій [1].

Світовий банк виділяє фінансову грамотність з поміж таких дефініцій як фінансова освіта та фінансова здатність, акцентуючи увагу на тому, що фінансова освіта – це процес, що допомагає індивідууму покращити своє розуміння фінансових концепцій та інструментів через володіння інформацією й відповідними інструкціями, які формують певні навички щодо управління фінансовими ризиками та можливості створення альтернатив, щодо покращення власного добробуту; фінансова грамотність – це певний набір компетентностей що дають можливість ефективно управляти особистими фінансами; фінансова здатність – здатність

індивідуума використовувати фінансову грамотність, задля можливості приймати правильні фінансові рішення [2].

Таким чином, запропонована Світовим банком дефініція акцентує увагу на практичному використанні знань сфери фінансів у реальних життєвих ситуаціях.

Національний банк України, у свою чергу, розглядає фінансову грамотність через трансформацію фінансової культури населення, що може стати запорукою його фінансової стійкості й добробуту і застосовує у Національній стратегії розвитку фінансової грамотності до 2030 року визначення, що використовується Європейською комісією, де основний акцент зроблено на використанні фінансових послуг на користь особистого бюджету [3].

Автори наукової літератури визначають фінансову грамотність через призму обізнаності індивідуума у питаннях фінансового характеру та рівень раціональної фінансової поведінки.

Так Д. Мур відзначає, що фінансово грамотною вважається особа, що є компетентною і здатною до демонстрації використання своїх засвоєних знань. Враховуючи те, що безпосереднє вимірювання грамотності є ускладненим, необхідно використовувати показники, що відображають інтеграцію знань та навичок у практичну діяльність. При цьому поглиблення знань у фінансовій сфері закономірно формує припущення про зростання фінансової грамотності, а, отже, і компетентності індивідуума [4]. Наголос на інтеграції знань та практичних навичок у реальному житті робить зазначений підхід прикладним, не дивлячись на складність вимірювання реального рівня застосування знань.

Л. Мандел у свою чергу відзначає, що фінансова грамотність дає можливість оцінювати нові та складні фінансові інструменти, виносити обґрунтовані судження при їх виборі й при механізмі їх використання, що дозволяє задовольняти особисті довгострокові інтереси [5].

А. Лусарді та О Мітчел розглядають фінансову грамотність як знайомство з базовими економічними поняттями, що необхідні для здійснення розумних заощаджень та прийняття раціональних інвестиційних рішень [6].

Колектив науковців А. Лусарді та П. Туфано зосереджуються на борговій складовій фінансової грамотності і наголошують на здатності індивідуума приймати рішення при здійсненні кредитних операцій в контексті повсякденного фінансового вибору [7].

Л. Сервон та Р. Кестнер у своїй роботі визначають фінансову грамотність через здатність людини розуміти та використовувати фінансові концепції [8].

На думку С. Хастон, фінансова грамотність має два основних напрями: розуміння основних

концепцій особистих фінансів та практичне використання зазначених знань. Отже, на думку науковиці зазначена дефініція пов'язана з особистими здібностями індивідуума щодо рівня розуміння та використання інформації, що пов'язана з особистими фінансами [9].

М. Вачіра та Е. Кіхіу зазначають, що фінансова грамотність допомагає формувати особисті фінансові ресурси з урахуванням кризових ситуацій, визначаючи стратегії, що мінімізують ризик, та приймати раціональні фінансові рішення, при використанні нових фінансових продуктів [10].

С. Юрій та Т. Кізіма наголошують, що фінансова грамотність населення пов'язана це сукупністю установок, знань й навичок громадян з приводу ефективного управління особистими фінансами та здатністю компетентно їх застосовувати в процесі прийняття певних фінансових рішень [11].

Т. Смовженко, А. Кузнєцова розкривають дефініцію фінансової грамотності поєднуючи концептуальне розуміння споживачами механізму функціонування фінансів з їхньою здатністю проводити оцінку фінансових ризиків, здійснюючи свідомий вибір та знаходячи джерела й різноманітні заходи, які можна використовувати для покращення свого добробуту [12].

Отже, враховуючи вищезазначене, доцільно визначити фінансову грамотність як сукупність знань, навичок, установок і поведінкових моделей, що дозволяють індивідууму ефективно орієнтуватися у фінансовому середовищі, приймаючи обґрунтовані рішення щодо управління особистими коштами, оцінки фінансових ризиків, адаптації до змін економічної ситуації, а також раціонально використовувати фінансові інструменти з метою забезпечення особистої фінансової стійкості та добробуту.

Слід відмітити, що сьогодні фінансова грамотність є не лише компетентністю, що має індивідуальний характер, а розглядається як основний елемент економічної безпеки держави. У зв'язку з цим, все більше країн включають її розвиток у свої національні стратегії, освітні програми та інформаційні кампанії.

Револьюційний розвиток цифрових технологій, що розповсюдився і на фінансову сферу, виокремив нові виклики, пов'язані з безпекою та доступом до електронних фінансових продуктів, а також з новими, вдосконаленими формами шахрайства, що обумовило необхідність виділення цифрової фінансової грамотності як окремого напрямку.

Можливість застосування цифрових технологій та нових фінансових інструментів в управлінні особистими фінансами є суттєвою підтримкою підприємців і пересічних громадян у формуванні їх добробуту. Серед переваг застосування цифрових фінансових послуг слід виокремити наступні:

– розширення ареалу надання фінансових послуг через їх доступність: цифровізація фінансів суттєво розширює проникнення і доступність фінансових послуг, що через впровадження цифрових альтернатив, спонукає споживачів і підприємців розширювати взаємодію з фінансовими установами, у тому числі без фізичної наявності останніх;

– індивідуалізація задоволення потреб споживача, яка базується на доступності та простоті фінансового продукту чи послуги, що ним використовується, створюючи, таким чином, можливість розширення фінансової грамотності та навичок роботи з ефективного управління особистим бюджетом. Крім того, використання великих даних споживачів і підприємців надавачем цифрової фінансової послуги/продукту, дозволяє генерувати уявлення про звички та рівень фінансової культури окремих осіб, сприяючи створенню та пропозиції індивідуальних продуктів, а також спонукає впроваджувати заходи по виявленню та протидії шахрайству;

– зростання безпосередньої взаємодії між постачальниками фінансових послуг та споживачами через цифрові інтерфейси, що дозволяє використовувати поведінкові патерни для покращення цифрового фінансового продукту/послуги та полегшення прийняття фінансового рішення при його застосуванні;

– розширення кола провайдерів, що пропонують свої фінансові послуги безпосередньо фізичним особам через цифрові канали. Ці фінтех-компанії, зазвичай зосереджені на певному продукті/послугі, створюють конкурентне середовище на фінансовому ринку, що сприяє зменшенню її вартості [13].

У той же час впровадження нових цифрових фінансових продуктів/послуг формує нові ризики для споживачів. Неврахування зазначених ризиків може становити серйозну загрозу для фінансового добробуту окремих осіб та підприємців. Їх можна класифікувати наступним чином:

– ринкові ризики: неправильне використання незнайомих (або нових типів) фінансових продуктів/послуг або з необізнаністю споживачів; нові типи шахрайства, які використовують цифрову необізнаність споживачів; відсутність безпеки та конфіденційності даних; надмірне використання цифрового профілювання для ідентифікації потенційних клієнтів; швидкий доступ до високовартісних, короткострокових, спекулятивних продуктів, які формують поведінкові упередження;

– ризик регулювання і нагляду: включає неоднакові рівні захисту цифрової інформації всередині країни і при проведенні транскордонних операцій; спірний розгляд питань захисту даних; відсутність координації між органами влади, у тому числі, щодо нових типів цифрових фінансових продуктів/послуг;

– споживчий ризик: пов'язаний з динамічним зростанням цифровізації повсякденного життя, що не завжди супроводжується підвищенням рівня цифрової та фінансової грамотності і потребує від держави та агентів фінансового ринку формування механізму системного інформування та здійснення освітнього процесу в зазначеному розрізі.

– технологічний ризик: базується на алгоритмізації процесу, що впливає на рішення надання тієї чи іншої послуги споживачеві без інтерпретації даних людиною і при наявності неточної або неправильної кореляції даних суттєво звужує коло потенційних споживачів фінансового продукту/послуги.

Необхідність мінімізації перерахованих ризиків, для формування добробуту населення, призводить до впровадження в освітній процес цифрової фінансової грамотності, яка є еволюційним продовженням класичної фінансової грамотності в умовах цифрової трансформації економіки. Вона охоплює не лише базові фінансові знання, але й уміння ефективно та безпечно користуватися цифровими фінансовими інструментами, зокрема мобільним та інтернет-банкінгом, електронними гаманцями, криптовалютами, онлайн-страхуванням, інвестиційними платформами тощо.

Цифрова фінансова грамотність є відносно новим терміном і, враховуючи зацікавленість академічної спільноти зазначеним процесом, має не одне визначення. Починаючи з того, що це ключовий набір навичок у сучасну цифрову епоху [14], що дозволяє за умов швидкого розвитку технологій та широкої доступності цифрових технологій набувати окремим особам та підприємцям знань і навичок у цифровій фінансовій сфері, для ефективного використання цифрових платформ. Закінчуючи виокремленням багатовимірності поняття, яке включає у себе комбінацію знань цифрових фінансових продуктів/послуг, цифрових фінансових ризиків та їх мінімізації, прав споживачів та процедур відшкодування збитків [15].

Розкриття сутності цифрової фінансової грамотності, що надається Світовим банком визначає її як набуття знань, навичок, впевненість і компетенції безпечно використовувати цифрові фінансові дані продуктів і послуг, щоб зробити обґрунтовані фінансові рішення та діяти у найкращих фінансових інтересах за певних економічних та соціальних обставин [16]. Зазначене визначення дозволяє відокремити традиційну модель фінансової грамотності від цифрової.

Відмінність традиційної моделі фінансової грамотності від цифрової фінансової грамотності полягає у володінні цифровими навичками, критичному мисленні у цифровому середовищі, а також розумінні ризиків, що супроводжують використання фінансових технологій. Серед навичок, якими має володіти кожна особа в епоху діджиталізації, слід виокремити:

- захист персональних (у тому числі фінансових) даних в мережі Інтернет;
- розпізнання різноманітних схем фінансового шахрайства;
- аналіз вигідності умов цифрових фінансових продуктів (наприклад, кредити онлайн, інвестування в P2P або краудфандингові проекти);
- здатність приймати усвідомлені рішення в умовах великої кількості пропозицій різноманітних сервісів.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД) зазначає, що цифрова фінансова грамотність передбачає поєднання трьох сфер компетентності:

1. Фінансової – знання принципів особистих фінансів, умінь планувати, заощаджувати та управляти борговими зобов'язаннями.

2. Цифрової – здатність використовувати комп'ютерну техніку та електронні пристрої для управління особистими фінансами.

3. Кібербезпеки – розуміння ризиків цифрового середовища та застосування заходів захисту [13].

Таким чином, цифрова фінансова грамотність є не лише освітньою категорією, а й соціальною необхідністю у світі, де фінансові рішення все частіше приймаються через інтерфейси мобільних додатків, чат-ботів або автоматизованих платформ.

Цифрова фінансова грамотність передбачає формування знань і навичок, необхідних для ефективного використання цифрових фінансових інструментів; допомагає користувачам уникати фінансових ризиків, пов'язаних із шахрайством, зловживанням даними або незрозумілими фінансовими продуктами; сприяє активній участі громадян у фінансовому житті країни, підвищенню прозорості економічних процесів, розвитку cashless-економіки; забезпечує адаптацію громадян до нових цифрових умов, включення у сучасне цифрове суспільство, формуючи таким чином освітню, захисну, економічну та соціалізуючу функції.

Слід відмітити, що у сучасному цифровому середовищі фінансова грамотність набуває не тільки нового змісту, але й критично важливого значення, що пов'язано зі зростанням кількості електронних фінансових сервісів, цифрових банків, мобільних платіжних систем, появою криптовалют та онлайн-інвестування, яке суттєво змінює спосіб фінансової взаємодії між індивідуумами. У зв'язку з цим цифрова фінансова грамотність стає ключовою компетентністю XXI століття.

Одним із найважливіших аспектів цифрової фінансової грамотності є підвищення рівня фінансової безпеки. Уміння правильно користуватися цифровими сервісами, захищати особисті дані, уникати шахрайських схем дозволяє мінімізувати ризики втрати коштів. Згідно з дослідженнями,

користувачі з вищим рівнем цифрової фінансової грамотності рідше потрапляють у фінансові афери та краще орієнтуються в умовах сучасного ринку.

Крім того, цифрова фінансова грамотність сприяє економічній активності населення: користувачі цифрових платформ активніше користуються банківськими продуктами, вкладають кошти, планують бюджет та заощадження. Це, у свою чергу, стимулює фінансову інклюзію – залучення ширших верств населення до фінансової системи, особливо у віддалених чи малозабезпечених регіонах.

Важливу роль відіграє й соціальний аспект. Люди з достатнім рівнем цифрової фінансової грамотності краще адаптуються до змін — зокрема під час кризових періодів (наприклад, пандемія COVID-19, коли більшість фінансових операцій перейшла в онлайн). Вони здатні самостійно приймати зважені рішення, не піддаючись паніці чи впливу маніпулятивної інформації.

Окремо варто наголосити на значенні цифрової фінансової грамотності для молоді та підростаючого покоління, яке найактивніше користується цифровими технологіями, але не завжди усвідомлює їхню фінансову небезпеку. Тому інтеграція цифрової фінансової грамотності в систему освіти стає пріоритетом для багатьох країн.

Таким чином, цифрова фінансова грамотність – це не лише індивідуальний ресурс, а й стратегічний чинник сталого розвитку економіки, що сприяє формуванню фінансово відповідального, обізнаного та захищеного суспільства.

Висновки. У результаті проведених досліджень визначено, що фінансова грамотність у сучасних умовах виступає ключовим чинником адаптації індивідуумів до глобальних економічних викликів, пов'язаних з нестабільністю фінансових ринків, розвитком нових фінансових продуктів та зростаючою роллю особистої відповідальності за фінансове благополуччя. При цьому зміна парадигми економічної поведінки громадян зумовлена зростаючою складністю фінансових інструментів, що потребує не лише базових знань, але й сформованих практичних навичок, поведінкових установок та вміння критично оцінювати ризики.

При цьому фінансову грамотність доцільно визначати як інтегральну характеристику особистості, що поєднує знання, навички, установки та поведінкові моделі, які забезпечують здатність ефективно орієнтуватися у сучасному фінансовому середовищі. Вона охоплює не лише традиційні елементи фінансової грамотності – умінь управляти особистими коштами, оцінювати фінансові ризики, адаптуватися до економічних змін і раціонально використовувати фінансові інструменти, але й цифрові компетентності. До них належать безпечне та впевнене користування цифровими фінансовими продуктами й послугами, критичне мислення у цифровому середовищі,

усвідомлення кіберризиків і здатність приймати обґрунтовані рішення з урахуванням технологічних та соціально-економічних викликів.

Отже, цифрова фінансова грамотність є якісно новим етапом розвитку традиційної фінансової грамотності і сприяє підвищенню фінансової інклюзії, захисту від ризиків і шахрайства, формуванню відповідальної фінансової поведінки та зростанню економічної активності населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рекомендація Ради з питань фінансової грамотності: правові документи ОЕСР. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461> (дата звернення 10.08.2025).

2. Financial Education Programs and Strategies Approaches and Available Resources. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/901211472719528753/pdf/108104-BRI-FinancialEducationProgramsandStrategies-PUBLIC.pdf> (дата звернення 10.08.2025).

3. European Commission: Report on the Results of the Feasibility Assessment for The Development of a Financial Competence Framework in the EU. URL: https://finance.ec.europa.eu/document/download/8b504dd6-3bef-479f-872d-72105f0bb058_en?filename=210408-report-financialcompetence-framework_en.pdf (дата звернення 10.08.2025).

4. Moore D. Survey of Financial Literacy in Washington State: Knowledge, Behavior, Attitudes, and Experiences. Technical Report. Social and Economic Sciences Research Center: Washington State University. 2003. DOI: <https://doi.org/10.13140/2.1.4729.4722>.

5. Mandell L. Financial literacy of high school students. Handbook of Consumer Finance Research. New York: Springer, 2007. P. 163–183. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-0-387-75734-6_10 (дата звернення 11.08.2025).

6. Lusardi A., Mitchell O.S. Financial literacy and retirement planning: New evidence from the RAND American Life Panel. *MRRC Working Paper*. 2007. № 157. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1095869 (дата звернення 11.08.2025).

7. Lusardi A., Tufano P. Debt literacy, financial experiences, and over indebtedness. Dartmouth Working Paper. 2008. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/25534/1/559754582.PDF> (дата звернення 11.08.2025).

8. Servon L. J., Kaestner R. Consumer financial literacy and the impact of online banking on the financial behavior of lower-income bank customers. *Journal of Consumer Affairs*. 2008. № 42. P. 271–305. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2008.00108.x>.

9. Huston S. J. Measuring Financial Literacy. *Journal of Consumer Affairs*. 2010. № 44. P. 296–316. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01170.x>

10. Wachira M. I., Kihui, E. N. Impact of financial literacy on access to financial services in Kenya. *International Journal of Business and Social Science*. 2012. № 19. P. 42-50. URL: https://www.ijbssnet.com/journals/Vol_3_No_19_October_2012/5.pdf (дата звернення 12.08.2025).

11. Юрій С., Кізіма Т. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій. *Фінанси України*. 2012. № 2. С. 16–25 https://finukr.org.ua/docs/FU_12_02_016_uk.pdf (дата звернення 12.08.2025).

12. Смовженко Т., Кузнєцова А. Фінансова грамотність населення та її вплив на розвиток економіки України. *Регіональна економіка*. 2013. № 3. С. 34–42. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/handle/123456789/68175> (дата звернення 12.08.2025).

13. Policy Guidance on Digitalization and Financial Literacy: G20/OECD INFE. URL: <https://web.archive.oecd.org/2018-10-04/490032-G20-OECD-INFE-Policy-Guidance-Digitalisation-Financial-Literacy-2018.pdf> (дата звернення 12.08.2025).

14. Setiawan M., Effendi N., Santoso T., Dewi VI., Sapulette MS. Digital financial literacy, current behavior of saving and spending and its future foresight. *Economics of Innovation and New Technology*. 2022. №31. P. 320–338. DOI: <https://doi.org/10.1080/10438599.2020.1799142>

15. Lyons AC., Kass-Hanna J. A multidimensional approach to defining and measuring financial literacy in the digital age. The Routledge handbook of financial literacy. 2021. 560 p. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3873386>

16. Worldbank: Glossary. URL: <https://digitalfinance.worldbank.org/glossary> (дата звернення 12.08.2025).

REFERENCES:

1. Recommendation of the Council on Financial Literacy: Legal Instruments. Available at: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461> (accessed August 10, 2025)

2. Financial Education Programs and Strategies Approaches and Available Resources. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/901211472719528753/pdf/108104-BRI-FinancialEducationProgramsandStrategies-PUBLIC.pdf> (accessed August 10, 2025).

3. European Commission: Report on the Results of the Feasibility Assessment for The Development of a Financial Competence Framework in the EU. Available at: https://finance.ec.europa.eu/document/download/8b504dd6-3bef-479f-872d-72105f0bb058_en?filename=210408-report-financialcompetence-framework_en.pdf (accessed August 10, 2025).

4. Moore D. (2003). Survey of financial literacy in Washington State: Knowledge, behavior, attitudes, and experiences (Technical Report). Washington State University, Social and Economic Sciences Research Center. <https://doi.org/10.13140/2.1.4729.4722>

5. Mandell L. (2007). Financial literacy of high school students. *Handbook of Consumer Finance Research*. New York: Springer, pp. 163-183. Available at: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-0-387-75734-6_10 (accessed August 11, 2025).

6. Lusardi A., Mitchell O. S. (2007). Financial literacy and retirement planning: New evidence from the RAND American Life Panel. *MRRC Working Paper*, vol. 157. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1095869 (accessed August 11, 2025).

7. Lusardi A., Tufano P. (2008). Debt literacy, financial experiences, and over indebtedness. *Dartmouth Working Paper*. Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/25534/1/559754582.PDF> (accessed August 11, 2025).
8. Servon L. J., Kaestner R. (2008). Consumer financial literacy and the impact of online banking on the financial behavior of lower-income bank customers. *Journal of Consumer Affairs*, vol. 42. pp. 271–305. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2008.00108.x>.
9. Huston S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *Journal of Consumer Affairs*, vol. 44. pp. 296–316. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01170.x>
10. Wachira M. I., Kihiu E. N. (2012) Impact of financial literacy on access to financial services in Kenya. *International Journal of Business and Social Science*, vol. 19. pp. 42–50. Available at: https://www.ijbssnet.com/journals/Vol_3_No_19_October_2012/5.pdf (accessed August 12, 2025).
11. Iurii S., Kizyma T. (2012) Finansova hramotnist naseleennia v dialekytsi suchasnykh osvitynikh tendentsii. [Financial literacy of the population in the dialectics of modern educational trends]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, vol. 2, pp. 16–25. Available at: https://finukr.org.ua/docs/FU_12_02_016_uk.pdf (accessed August 12, 2025).
12. Smovzhenko T., Kuznietsova A. (2013) Finansova hramotnist naseleennia ta yii vplyv na rozvytok ekonomiky Ukrainy. [Financial literacy of the population and its impact on the development of the economy of Ukraine]. *Rehionalna ekonomika. – Regional economy*, vol. 3, pp. 34–42. Available at: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/68175> (accessed August 12, 2025).
13. Policy Guidance on Digitalization and Financial Literacy: G20/OECD INFE. Available at: <https://web-archive.oecd.org/2018-10-04/490032-G20-OECD-INFE-Policy-Guidance-Digitalisation-Financial-Literacy-2018.pdf> (accessed August 12, 2025).
14. Setiawan M., Effendi N., Santoso T., Dewi V. I., Sapulette, M. S. (2022) Digital financial literacy, current behavior of saving and spending and its future foresight. *Economics of Innovation and New Technology*, vol. 31. pp. 320–338. DOI: <https://doi.org/10.1080/10438599.2020.1799142>
15. Lyons A. C., Kass-Hanna J. (2021) A multidimensional approach to defining and measuring financial literacy in the digital age. The Routledge handbook of financial literacy. 560 p. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3873386>
16. Worldbank: Glossary. Available at: <https://digitalfinance.worldbank.org/glossary> (accessed August 12, 2025).